

DOI: 10.26693/jmbs07.06.163

УДК 378.147:614.25

Лисаченко О. Д., Шепітько В. І.,
Борута Н. В., Стецук Є. В.,
Пелипенко Л. Б., Вільхова О. В.,
Волошина О. В.

РОЛЬ КРЕАТИВНОСТІ У ФОРМУВАННІ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО МЕДИКА

Полтавський державний медичний університет,
Полтава, Україна

Мета – розкрити теоретичні засади впровадження креативного підходу до навчання, як засобу формування та розвитку креативної особистості майбутнього медика.

Методи – аналіз, узагальнення та систематизація відомостей науково-методичної літератури.

Результати. Застосування креативного підходу до навчання допомагає розкривати індивідуальні особливості і креативні здібності кожного суб'єкта освітнього процесу, а колективна навчальна діяльність збагачується знаннями і досвідом, що дозволяє максимально ефективно активізувати людський ресурс. Креативний підхід до навчання сприяє особистості отримати важливі професійні якості: уміння адаптуватись до змін, вирішувати проблеми та навчатись продовж усього життя. До ознак креативності відносять: вміння сформулювати проблему; розуміння та сприйняття нових поглядів і думок; вихід за межі традиційного; оригінальність (відмова від стереотипності в мисленні та діяльності).

Проявом креативності є впровадження в навчальний процес новітніх педагогічних підходів, інтерпретація викладачами фактів, понять і явищ, цікавих для здобувача, застосування активних методів навчання, розвиток вміння аналізувати матеріал, робити висновки та формувати власну думку.

Креативність викладача полягає в активному використанні інноваційних методів навчання, бажанні бути в курсі освітніх тенденцій, поважати думку здобувачів та підтримувати їх ідеї. В процесі навчання педагог пропонує здобувачам розв'язати проблемні професійні завдання, допомагає та мотивує до креативності. Здобувач освіти, зі своєї сторони, повинен усвідомлювати роль креативності в його майбутній професійній діяльності, прагнути до саморозвитку та самоосвіти, вміти працювати з інформацією, бути активним учасником освітнього процесу, не боятись робити помилки та висловлювати свою думку.

Запам'ятати нове набагато легше, отримуючи при цьому емоції та використовуючи різні методи навчання. Розвитку критичного мислення у здобувачів освіти сприяють наступні дії: постановка проблем, які не мають єдиного рішення; організація

дебатів, диспутів та рольових ігор; надання можливості здобувачу самостійно пояснювати матеріал одногрупникам; використання дослідницьких проєктів; мотивація здобувача до читання та пошуку нових джерел інформації.

Висновки. Креативне навчальне середовище характеризується комфортними умовами для розкриття індивідуальних здібностей кожної особистості, делікатністю та взаємоповагою, а творчий підхід до навчання сприяє підготовці креативного та високоспеціалізованого лікаря.

Ключові слова: креативність, здобувачі освіти, майбутні медики.

Вступ. Креативність є потенційним рушієм побудови гармонійного суспільства, здатного протистояти будь-яким викликам сьогодення та необхідною умовою формування професійних компетентностей майбутніх фахівців. У зв'язку з переорієнтацією освіти на здатність до використання знань на практиці, розвиток критичного мислення, прагнення до самовдосконалення, ефективного вирішення нетипових професійних завдань, конкурентоздатність, «гнучкість», правильне оцінювання ситуації, все більше набуває актуальності дослідження креативного підходу в навчанні.

Становлення особистості майбутнього лікаря проходить під час навчання в закладі вищої медичної освіти і від отриманих знань та досвіду залежить його подальша професійна діяльність. Формування компетентностей майбутнього фахівця (здатність критично мислити, ефективно вирішувати професійні завдання, конкурентоздатність) передбачає застосування нових підходів до навчання, які сприятимуть розвитку особистості здобувача. В даному процесі велику роль відіграє креативність – якість, яка є потенційним рушієм побудови гармонійного високо конкурентного суспільства, здатного протистояти будь-яким викликам сучасності [1].

Економічний і соціальний розвиток суспільства вимагає креативного, кризовитривалого та високоосвіченого лікаря. Підготовка спеціаліста такого рівня не може відбуватись лише за допомогою стандартизованого рутинного засвоєння

теоретичних знань і практичних навичок. Медицина – це життя. Лікування – майстерність. Хороший спеціаліст – кропітка праця і талант. Безперервний аналіз перебігу захворювання в пацієнта, пошук ефективних методів лікування, постійний процес самоосвіти та підвищення кваліфікації повністю охоплює життя медика. Завдяки всебічному розвитку особистості лікаря та використанню мотиваційних прийомів креативності майбутнього фахівця – відбувається становлення спеціаліста з навичками стресостійкості, самовіддачі, милосердя та тяжіння до постійної самоосвіти [2].

Дотримання принципу креативності у професійній підготовці майбутніх лікарів полягає в максимальній орієнтації на творчість в навчальній та науковій діяльності, що передбачає не завчені раніше дії, а формування здатності самостійно знаходити шляхи вирішення поставлених завдань. До ознак креативності відносять: вміння сформулювати проблему; розуміння та сприйняття нових поглядів і думок; вихід за межі традиційного; оригінальність (відмова від стереотипності в мисленні та діяльності) [3].

Застосування креативного підходу до процесу навчання дозволяє максимально ефективно активізувати людський ресурс, коли найбільш повно розкриваються індивідуальні особливості і креативні здібності кожного суб'єкта освітнього процесу, а колективна навчальна діяльність збагачується знаннями й досвідом, що призводить до створення креативного продукту. Креативний підхід допомагає навчити особистість умінню адаптуватись до змін, вирішувати проблеми та навчатись впродовж усього життя [4].

Мета роботи: розкрити теоретичні засади впровадження креативного підходу до навчання, як засобу формування та розвитку креативної особистості майбутнього медика.

Методи дослідження: аналіз, узагальнення та систематизація відомостей науково-методичної літератури.

Результати дослідження. Креативність викладача полягає в активному використанні інноваційних методів навчання, бажанні бути в курсі освітніх тенденцій, поважати думку здобувачів та підтримувати їх ідеї. В процесі навчання педагог пропонує здобувачам розв'язання проблемних професійних завдань, допомагає їм та мотивує до креативності. Здобувач освіти, зі своєї сторони, повинен усвідомлювати роль креативності в його майбутній професійній діяльності, прагнути до саморозвитку та самоосвіти, вміти працювати з інформацією, бути активним учасником освітнього процесу, не боятись робити помилки та висловлювати свою думку.

Креативним підходом до навчання є методологічна спрямованість освітнього процесу на розвиток новизни та нестандартне розв'язування задач, що дозволяє засобам активізації креативних здібностей здобувачів освіти стимулювати засвоєння та відтворення навчальної інформації. Визначений підхід забезпечить гармонійний вплив на особистість, розвиток креативних здібностей та набуття досвіду [5].

Креативний підхід у викладанні полягає в створенні сприятливої для навчання атмосфери, виключає критику, надає можливостей здобувачам бути впевненими в собі та не боятись помилок. Правильно сформульовані завдання допомагають чітко визначити межі діяльності. Здобувачі освіти мають можливість в доброзичливій формі висловлювати думки відносно робіт один одного. Постійне використання творчих завдань урізноманітнює традиційні заняття. При креативному підході до освітнього процесу викладачами підтримуються ініціативи та заохочується самостійна робота здобувачів.

Процес розвитку креативності потребує використання інноваційних підходів з урахуванням сучасних педагогічних технологій. Впровадження нових педагогічних підходів в навчальний процес полягає в: 1) застосуванні активних методів навчання (створюються ситуації, при яких здобувачу цікаво вчитись, він стає активним учасником освітнього процесу); 2) різноманітні подачі викладачем інтерпретацій фактів, понять і явищ, які будуть цікавими для здобувача; 3) умінні здобувача користуватись не лише наявними інформаційними матеріалами, а й шукати першоджерела; 4) вмінні аналізувати матеріал, робити висновки, формувати власну думку.

Слід виділити важливість раціонального використання та адаптації інноваційних технологій навчання з урахуванням індивідуальних особливостей та бажань здобувачів освіти. Одним з підходів розвитку креативності є інтерактивне навчання, в ході якого здобувачі вищої медичної освіти вчать-ся вирішувати складні задачі та проблеми, критично мислити, приймати правильні рішення в процесі дискусій. Великою популярністю користуються: метод «мозкової атаки», коли за рахунок подачі великої кількості ідей та їх обговорення проходить вирішення складних проблем за короткий час; «круглий стіл» – відбувається обговорення та вирішення поставлених завдань; «дискусія» – спірні питання розглядаються з використанням різних точок зору учасників; «ситуаційний аналіз» полягає в ознайомленні з проблемою, її аналізі та визначенні ідей для її вирішення. На розвиток креативно інтелектуальних здібностей студентів та уміння струк-

турованого й аргументованого викладу матеріалу також спрямований метод «Оксфордські дебати».

Запам'ятати нове набагато легше, коли людина отримує емоції. Методи навчання бувають різні, але використовувати потрібно не улюблені у викладача, а ті, що подобаються здобувачам, можливо їм набридла інтерактивність і вони хочуть спокійно послухати новий матеріал. Учасники Креативного Кампусу пропонують декілька ідей для розвитку критичного мислення у здобувачів освіти: давати розв'язувати проблеми, які не мають єдиного рішення; гейміфікувати навчання; організувати дебати, диспути та рольові ігри; давати можливість здобувачу самостійно пояснювати матеріал одногрупникам; використовувати есе та

дослідницькі проєкти; мотивувати здобувачів до читання, яке є антидотом до кліпового мислення [6].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Однією з умов розвитку креативного потенціалу майбутнього медика є створення креативного середовища, яке характеризується комфортними умовами для розкриття індивідуальних здібностей кожної особистості, делікатністю та взаємоповагою. Креативне навчальне середовище та творчий підхід до навчання сприяють підготовці не лише високоспеціалізованого, а й креативного лікаря, та потребують подальшого розвитку, вдосконалення та впровадження в педагогічний процес.

References

1. Bondarenko NV. Mainstream obrazovatel'nogo progressa v Ukraine – competence ↔ creativity. *Papers of the 9th International Scientific Conference «Science progress in European countries: new concepts and modern solutions»*. Stuttgart, Germany, 2019 Sep 06. Stuttgart, Germany; 2019. p. 91–102.
2. Drobova NM, Nalivayko NA. The importance of creativity, motivation and axiological aspects in the formed personality of the future doctor. *Materialy XIII Mizhnarodnoi nauk-metod internet-konferentsii «Suchasni kontseptsii vykladanniya pryrodnychikh distsiplin v med osvitynykh zakladakh»*, Kharkiv, 2020 Nov 25. 2020. s. 20-21.
3. Marushchak MI. All components of creativity in the professional training of future doctors. *Visnyk Cherkaskoho universytety*. 2019 (1):120-24.
4. Veremchuk A. Contemporary measurement of pedagogical education: a creative approach. *Aktualni pytannya humanitarnykh nauk: mezhvuzivskiy zbirnyk naukovykh prats molodykh uchenykh Drogobyt'skogo derzhavnogo pedahohichnogo universytety imeni Ivana Franka*. 2020;1(29):253-58.
5. Kondrashova LV. Profesiynne stanovlennya studentiv na umovakh kreatyvnoho pidkhodu do orhanizatsiyi osvityn'oho protsesu [Professional formation of students on the basis of a creative approach to the organization of the educational process of Vissei Pedagogical School]. *Materialy V mizhnarodnoi nauk-prakt konferentsii «Profesiynne stanovlennya osobystosti: problemy i perspektivy» Khmel'nytskyi, KHNU, 2009*. 2009. s. 101–05. [Ukrainian]
6. Khoroshchak K. Yak vyvchaty efektyvno: porady vid treneriv «Kreatyvnoho Kampusu» [How to teach effectively: advice from the trainers of «Creative Campus»]. [Ukrainian]. Available from: <https://osvitoria.media/experience/yak-navchaty-efektyvno-porady-vid-treneriv-kreatyvnoho-kampusu/>

UDC 378.147:614.25

The Role of Creativity in Forming the Personality of the Future Medical Worker

Lysachenko O. D., Shepitko V. I., Boruta N. V., Stetsuk Ye. V., Pelypenko L. B., Vilkhova O. V., Voloshina O. V.

Abstract. *The purpose of the study* was to reveal the theoretical foundations of the implementation of a creative approach to education as a means of forming and developing the creative personality of the future doctor.

The use of a creative approach to education helps to reveal the individual characteristics and creative abilities of each subject of the educational process, and the collective educational activity is enriched with knowledge and experience, which allows to activate the human resource as effectively as possible. A creative approach to learning helps an individual to acquire important professional qualities: the ability to adapt to changes, solve problems and learn throughout life. The signs of creativity include: the ability to formulate a problem; understanding and acceptance of new views and opinions, going beyond the traditional limits, originality (rejection of stereotypes in thinking and actions).

The characteristic feature of creativity is the introduction of the latest pedagogical approaches into the educational process, teachers' interpretation of facts, concepts and phenomena interesting for the student, the use of active learning methods, the development of the ability to analyze material, draw conclusions and express one's own opinion. The teacher's creativity consists of the active use of innovative teaching methods, the desire to be informed of educational trends, respect the opinion of students and support their ideas. In the process of training, the teacher offers students solutions to problematic professional tasks and helps them,

encourages them to be creative. Students must realize the role of creativity in their future professional activity, strive for self-development and self-education. They must be able to work with information, be active participants in the educational process. They must not be afraid of making mistakes and expressing their opinions.

A creative approach involves creating the atmosphere favorable for learning. It excludes criticism and provides opportunities for students to be confident in themselves and not to be afraid of mistakes. Constant use of creative tasks diversifies traditional classes. Introduction a creative approach in the educational process allows teachers to support initiatives and encourage the independent work of students.

It is much easier to remember new things, while receiving emotions and using various learning methods. The following actions contribute to the development of critical thinking among students: setting problems that do not have a single solution; organization of debates, disputes and role-playing games; giving the applicant the opportunity to explain the material to fellow students independently; using research projects; encouraging the student to read and search for new sources of information.

Conclusion. Creative learning environment is characterized by comfortable conditions for revealing the individual abilities of each person, tolerance and mutual respect. Creative approach to learning contributes to the professional training of a creative and highly specialized doctor.

Keywords: creativity, students, future doctors.

ORCID and contributionship:

Olha D. Lysachenko : 0000-0001-8274-3008 ^{A,B,D}

Volodymyr I. Shepitko : 0000-0001-5570-795 ^{E, F}

Natalia V. Boruta : 0000-0002-9262-8967 ^{A,C}

Evgeny V. Stetsuk : 0000-0002-4239-2618 ^{B,E}

Laris B. Pelipenko : 0000-0002-7708-2337 ^{B,C}

Elena V. Vilkhova : 0000-0002-3371-9930 ^{A,B}

Elena V. Voloshina : 0000-0002-5291-0095 ^{A,B}

A – Work concept and design, B – Data collection and analysis,
C – Responsibility for statistical analysis, D – Writing the article,
E – Critical review, F – Final approval of the article

CORRESPONDING AUTHOR

Olha D. Lysachenko

Poltava State Medical University,
Department of Histology, Cytology and Embryology
23, Shevchenko St., Poltava 36039, Ukraine
tel: +380665189741, e-mail: lysachenkoolga64@gmail.com

The authors of this study confirm that the research and publication of the results were not associated with any conflicts regarding commercial or financial relations, relations with organizations and/or individuals who may have been related to the study, and interrelations of coauthors of the article.

Стаття надійшла 17.10.2022 р.

Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування

DOI: 10.26693/jmbs07.06.167

УДК 378.147.018.43:616

Рева Т. В., Рева В. Б., Трефаненко І. В.,
Шупер В. О., Шумко Г. І.

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ CASE STUDY ПРИ ВИКЛАДАННІ КЛІНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ЗА УМОВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Буковинський державний медичний університет,
Чернівці, Україна

Метою дослідження було визначити доцільність застосування методу Case study при викладанні клінічних дисциплін студентам медичного ВУЗу, його переваги, проблеми та цінність застосування у форматі онлайн-навчання.

Результати. Пандемія Covid-19 та воєнний стан в Україні внесли багато змін в життя суспільства у цілому, та в навчальний процес зокрема. Викладачам та студентам всіх навчальних закладів довелося достатньо швидко переключитися з аудиторної роботи на роботу в дистанційному режимі. Студенти-медики втратили можливість набувати клінічний досвід, оскільки весь навчальний процес був переведений в онлайн формат. Навчання у вищих медичних закладах завжди було достатньо складним та потребувало залучення різноманітних резервів студентів. Тож впровадження інтерактивних методів навчання набуло досить важливого значення. Надзвичайно ефективним став метод *Case study* при викладанні клінічних дисциплін. Кейс-метод або метод ситуаційних вправ дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів.

В основу кейс-методу покладена концепція розвитку розумових здібностей. Суть методу полягає у використанні конкретних випадків (клінічних ситуацій, історій хвороб, тексти яких називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчання клінічної дисципліни «Внутрішня медицина» або «Хірургія». Цінність кейс-методу полягає у тому, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність. Навчальні завдання кейс-методу полягають у набутті навичок використання теоретичного матеріалу для аналізу практичних проблем; у формуванні навичок оцінювання ситуації, вибору та організацію пошуку основної інформації для формулювання клінічного діагнозу; у виробленні вмінь формулювати питання і запити; у виробленні вмінь розробляти багатоваріантні підходи до реалізації плану дії щодо діагностики та лікування; у формуванні вмінь самостійно

приймати рішення в умовах невизначеності; у формуванні навичок та прийомів всебічного аналізу ситуацій, прогнозування способів розвитку клінічних ситуацій.

Висновки. Зміни життя в сучасному світі вимагають і змін мети та призначення сучасної освіти. Цінність методу Case study полягає в тому, що вона одночасно відображає не тільки практичну проблему, а також актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми. Проблемна ситуація може бути висвітлена як при вивченні нової теми у викладенні теоретичного матеріалу, так і може використовуватися з метою узагальнення та систематизації матеріалу.

Ключові слова: інтерактивне навчання, метод Case study, дистанційне навчання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукова робота проведена у рамках НДР «Клінічні, патогенетичні та фармако-терапевтичні особливості коморбідного перебігу захворювань внутрішніх органів», № держ. реєстрації 0119U101344.

Вступ. Реформування національної системи освіти України, сучасні тенденції світової інтеграції зводять проблему розвитку особистості в ранг пріоритетних завдань. Тому велике значення набуває впровадження інтерактивних методів навчання і виховання, яке є ефективним засобом в опануванні сучасних технологій, підвищенні ефективності навчання і якості знань, формуванні життєвої і професійної компетентності сучасної молоді [1, 2].

Зміни життя в сучасному світі вимагають і змін мети та призначення сучасної освіти. Знижується функціональна значущість і привабливість традиційної організації навчання, передача «готових» знань від викладача до слухача перестає бути основним завданням навчального процесу. Важливо викликати інтерес до навчальної теми, перетворювати аудиторію з пасивних спостерігачів на активних учасників заняття. Якщо викладач у своїй роботі буде використовувати активні форми та методи навчання то це важливе питання буде вирішеним саме собою. Активні форми навчання